

Riktlinjer för investeringar

Motala kommun

Beslutsinstans: Kommunfullmäktige
Datum: 2020-03-09

Diarienummer: 20/KS 0023
Paragraf: 27

Reviderande instans:
Datum:

Diarienummer:
Paragraf:

Gäller från: 2020-03-09

Riktlinjer för investeringar

1. Definition av investering

1.1 Kriterier för att klassa en anskaffning som investering

En investering är en anskaffning av en immateriell eller materiell anläggningstillgång som är avsedd för stadigvarande bruk eller innehav i verksamheten och uppgår till ett väsentligt belopp. För att en anskaffning ska redovisas som en investering ska följande två kriterier samtidigt vara uppfyllda.

- Tillgången ska ha en ekonomisk livslängd på minst 3 år
- Anskaffningsvärdet måste uppgå till minst ett prisbasbelopp, exklusive avdragsgill moms.

För anskaffningar av inventarier som har ett naturligt samband eller som kan ses ingå som ett led i en större inventarieinvestering ska det sammanlagda värdet vara grund för bedömningen. Med naturligt samband mellan flera inventarier bör avses inventarier som har funktionellt samband och som förvärvats för att användas tillsammans som en enhet. Med inventarier som ingår som ett led i en större inventarieanskaffning bör avses inventarier som används för liknande ändamål och som har förvärvats gemensamt eller i ett sammanhang. Som exempel kan anges inredning av ett kontorsrum eller inköp till en datasal.

Vid en anskaffning av en tillgång som inte uppfyller kriterierna för att vara en investering ska kostnadsföring ske, det vill säga belasta verksamhetens resultat under samma år som anskaffningen sker.

1.2 Finansiell leasing

Ett leasingavtal klassificeras som ett finansiellt leasingavtal, om det innebär att de ekonomiska fördelar och risker som förknippas med ägandet av objektet i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren.

Leasetagaren ska redovisa objekt som innehas enligt ett finansiellt leasingavtal som anläggningstillgång i balansräkningen. Förpliktelsen att i framtiden betala leasingavgifter redovisas som en skuld i balansräkningen.

Ett finansiellt leasingavtal medför avskrivningar och räntekostnader som ska redovisas i resultaträkningen. Tillgången ska skrivas av enligt samma princip som gäller för andra tillgångar av samma slag.

Leasingavtal som uppfyller kriterierna för korttidsinventarier eller mindre värde ska redovisas som operationella leasingavtal. Bedömningen av vad som är korttidsinventarier eller inventarier av mindre värde ska göras utifrån samma grunder som gäller vid bedömning av om förvärvade inventarier ska tas upp i balansräkningen.

1.3 Exploatering

Med markexploatering avses *”Åtgärder för att anskaffa, bearbeta och iordningsställa råmark för att kunna bygga bostäder, affärer, kontor eller industrier”* (RKR Redovisning av kommunal markexploatering – En praktisk vägledning).

Redovisning av exploateringsprojekt ska hanteras enligt gällande rekommendationer. Det innebär att tillgångar som inte är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav ska klassas som omsättningstillgångar och inte som anläggningstillgång. Tomtmark som iordningställts i avsikt att försäljas är därmed en omsättningstillgång.

Vid beslut om exploatering av anläggningstillgång och/eller förvärv av mark som ska exploateras klassificeras dessa om till omsättningstillgång.

Kommunens planering och uppföljning för exploateringsprojekt hanteras inom ramen för den totala investeringsprocessen.

1.4 Anskaffningsvärde

Huvudregeln vid värdering av investeringar i bokföringen är att de vid förvärvstillfället tas upp till anskaffningsvärdet.

- I anskaffningsvärdet ska samtliga utgifter för förvärvet inräknas.
- Indirekta kostnader i form av administration och projektering som är direkt hänförliga till projektet bör ingå i anskaffningsvärdet.
- Intäkter i form av anslutnings- och anläggningsavgifter ska bokföras som intäkt i resultaträkningen och därmed ej reducera tillgångens värde.

Följande är exempel på utgifter som förutom inköpspriset ska ingå i anskaffningsvärdet för en materiell anläggningstillgång, förutsatt att de är direkt hänförliga till förvärvet:

- iordningställande av plats eller område för installation
- leverans och hantering
- installation
- konsulttjänster såsom arkitekt-, ingenjör- och juristtjänster
- lagfart
- återställningsutgifter som uppfyller kriterierna för avsättning.

Följande är exempel på utgifter som inte ska ingå i anskaffningsvärdet för en materiell anläggningstillgång:

- administration och andra allmänna omkostnader, såvida de inte är direkt hänförliga till förvärvet eller produktionen av tillgången
- utbildning av personal som ska använda den nya tillgången
- provkörning och intrimning, eller andra löpande driftförluster som uppstår i ett inledningsskede innan anläggningen når planerad driftsnivå
- hyra av moduler/baracker, i vilka verksamheten bedrivs under ombyggnationer eller uppförande av fastighet
- rivning, sanering eller utrantering av egna tillgångar som tidigare använts i den egna verksamheten.

När kommunens egen personal arbetar med att utveckla eller iordningsställa anläggningstillgångar gäller följande:

- Löner för personal som arbetar med att utveckla eller iordningsställa anläggningstillgångar ska tas med i anskaffningsvärdet.
- Endast löneutgift för den nedlagda arbetstiden får tas med. Detta kräver att tidredovisning sker och används som grund för aktivering.
- Löneutgifterna ska inkludera sociala avgifter
- Vid beräkning av timlön används schablonen 165 timmar per månad

Tillkommande utgifter vid komponentindelade anläggningstillgångar

- Tillkommande utgifter som avser anskaffning av resurser som motsvarar definitionen av en tillgång ska aktiveras och räknas in i tillgångens redovisade värde.
- Detta gäller såväl utbyten av komponenter och partiella utbyten av komponenter som tillkommande nya komponenter.
- Vid utbyten ska värdet av delar som byts ut utranteras från balansräkningen, även vid partiella utbyten, oavsett om den del som byts ut har skrivits av separat eller inte.

Reparation och underhåll

- Kostnader för reparation och underhåll av en materiell anläggningstillgång som syftar till att vidmakthålla tillgångens egenskaper, men som inte avser anskaffning av resurser som motsvarar definitionen av en tillgång, ska redovisas som kostnader den period de uppkommer.

Byggnadsinventarier

De delar och tillbehör i en byggnad som är avsedda att direkt tjäna byggnadens användning för rörelseändamål utgör inventarier och ska följa avskrivningsplanen för inventarier. Exempel på byggnadsinventarier är: ledningar för vatten, avlopp och elektricitet för verksamheten speciella värme- och ventilationsanläggningar. Exemplet ventilationsanläggningar räknas endast som byggnadsinventarier ifall verksamheten ställer speciella krav på sådana. Ventilationsanläggning för byggnadens allmänna funktion räknas ej som byggnadsinventarier utan ingår i byggnadsvärdet.

Förbättringsutgift i annans fastighet

Vid investering i annans fastighet av värdehöjande slag ska nyttjanderättshavaren aktivera förbättringsutgifterna som en tillgång. Avskrivning ska ske enligt en systematisk plan över nyttjandeperioden. Nyttjandeperioden bestäms med hänsyn till investeringens art och hyresförhållande. Allmänt gäller att avskrivningstiden ej får överskrida kontraktstiden. Är fastigheten avsedd att nyttjas under kortare tid än tre år ska förbättringsutgifterna kostnadsföras direkt.

Aktiverade förbättringsutgifter i annans fastighet hänförs till rubriken maskiner och inventarier i balansräkningen.

1.5 Investeringsbidrag

Investeringsbidrag som kommunen erhåller tas upp i balansräkningen som en skuld. Denna skuld upplöses i takt med att anläggningstillgången avskrivs.

Investeringsbidrag som lämnas till statlig infrastruktur kan antingen tas upp som kostnad samma år eller tas upp i balansräkningen under posten *lämnade bidrag till statlig infrastruktur*. Detta lämnade bidrag ska då lösas upp under högst 25 år.

1.6 Ansvar för definition

Ansvar för vad som ska redovisas som en anläggningstillgång respektive som en driftkostnad åligger beslutsattestanten. Tolkning av gällande redovisningsregler och dessa riktlinjer görs i samråd med finans- och investeringsgruppen inom gemensam ledningsförvaltning.

2. Avskrivning, nedskrivning och utrangering

2.1 Avskrivningsplaner

Vid anskaffningstillfället ska en plan fastställas för hur en anläggningstillgång med begränsad nyttjandeperiod ska skrivas av. Följande gäller vid fastställande av avskrivningsplan:

- Avskrivning är obligatorisk i fråga om tillgångar med begränsad livslängd.
- Tillgångar som har ett bestående värde t ex mark, konst i form av tavlor och skulpturer har oftast obegränsad livslängd och behöver inte avskrivas.
- Kommunen använder sig av en rak avskrivning över objektets livslängd.
- Avskrivningen påbörjas när investeringen tas i bruk, det innebär för fastigheter och anläggningar att månaden efter slutbesiktning påbörjas avskrivningen.
- För inventarier påbörjas avskrivningen månaden efter anskaffandet.
- Vid bestämmandet av avskrivningstiden följer kommunen Sveriges Kommuner och Regioners rekommendationer.

Om en ny bedömning av nyttjandeperioden väsentligt avviker från tidigare bedömningar, ska avskrivningsbeloppen för innevarande och framtida perioder justeras.

2.2 Komponentavskrivning

Viktiga delar, komponenter, i anläggningstillgångar kan behöva ersättas regelbundet men med olika tidsintervall. Det kan exempelvis gälla pumpar, styrutrustning, doseringsutrustning mm i reningsverk, idrottsplatser, gator och vägar. Ett annat exempel på materiell anläggningstillgångar där viktiga komponenter kan behöva särskiljas är byggnader. Byggnaden har normalt ett flertal betydande komponenter såsom stomme, stammar, fasad, tak, hissar, ventilationsutrustning och liknande. Dessa komponenter har vanligtvis väsentligt olika nyttjandeperioder och byts därför ut med olika tidsintervall i takt med sin förbrukning.

Eftersom avskrivningarna ska spegla hur tillgångars värde och/ eller servicepotential successivt förbrukas, måste skillnader, i förbrukning och nyttjandeperioder av betydande komponenter i en materiell anläggningstillgångs, beaktas. Förväntas skillnaden i förbrukningen av en materiell anläggningstillgångs betydande komponenter vara väsentlig, ska tillgången delas upp på dessa. Respektive komponent ska skrivas av separat. Återanskaffning av komponent redovisas som anskaffning av ny anläggningstillgång och eventuellt kvarvarande redovisat värde för den ersatta enheten kostnadsförs.

2.3 Nedskrivning

En anläggningstillgång som vid räkenskapsårets utgång har ett lägre värde än vad som följer av det redovisade värdet skrivs ned till detta lägre värde, om värdenedgången kan antas vara bestående. En nedskrivning ska återföras om det inte längre finns skäl för den.

Om det på balansdagen finns minst en av följande indikationer på att en tillgång har minskat i värde, ska en prövning av tillgångens värde göras:

- Tillgången används inte, och beslut har fattats om att avveckla tillgången.
- Tekniska eller legala förändringar har gjort att tillgången inte längre kan användas för sitt ursprungliga ändamål.
- Tillgången har åsamkats fysiska skador som sänker dess värde och årliga servicepotential.

3. Kapitalkostnad

Verksamheterna som nyttjar en anläggningstillgång belastas årligen med en intern kapitalkostnad. Kapitalkostnaden består av avskrivning och internränta. Internräntan redovisas som en intern intäkt under finansförvaltningen. Finansförvaltningen belastas med de verkliga räntekostnaderna som kommunen har för upptagna lån.

Motala kommun tillämpas Sveriges Kommuner och Regioners förslag på internräntor för beräkning av kapitalkostnader för aktiverade investeringar. Ambitionen med internräntan är att den ska fånga en rimlig räntenivå sett över en investerings hela livslängd. Vid andra kalkyleringstillfällen, t ex lokala avtalsförhållanden och prissättningar, kan det vara helt riktigt att göra andra bedömningar av räntesatsen då internräntan inte speglar rådande förhållande.

Debitering av internränta påbörjas när investeringen tas i bruk, det innebär för fastigheter och anläggningar den månad då slutbesiktning sker. För inventarier påbörjas debiteringen av internränta samma månad som anskaffandet.

4. Utrangering och avyttring av anläggningstillgång

En materiell anläggningstillgång ska inte längre redovisas som tillgång när den har avyttrats eller slutgiltigt tagits ur bruk och bedöms sakna värde vid en framtida avyttring.

Anläggningstillgångar som inte längre stadigvarande behövs i kommunen kan säljas. Vem som har rätt att besluta om och genomföra försäljning framgår av nämndernas delegationsordningar.

Vid all försäljning till extern part ska anbudsförfarande tillämpas och bästa ekonomiska ersättning eftersträvas.

Alla försäljningar och anskaffningar redovisas brutto d.v.s. var för sig. Vid exempelvis köp av fordon ska den nya värdet redovisas för sig och eventuell försäljning av fordon för sig och realisationsresultat för denna får effekt i resultaträkningen.

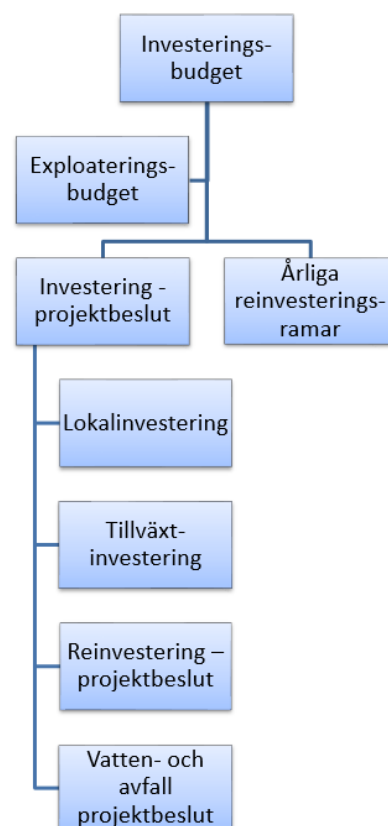
Resultat av försäljning av samtliga anläggningstillgångar belastar eller tillfaller finansförvaltningen.

5. Investeringsbudget och -uppföljning

5.1 Investeringsbudgetens delar

Motala kommuns investeringsbudget består av tre huvuddelar:

- **Exploateringsbudget:** En plan över inkomster, utgifter och netto för kommuns exploateringsverksamhet.
- **Investering – projektbeslut:** Ett beslut på projektnivå som omfattar investeringens totalutgift. Projektbesluten indelas i följande kategorier:
 - Lokalinvestering
 - Tillväxtinvestering
 - Reinvestering – projektbeslut
 - Vatten- och avfall - projektbeslut
- **Årliga reinvesteringsramar:** Årlig ram för reinvesteringar

Alla investeringar budgeteras och följs upp med en totalbudget. Undantagna är de årligen återkommande reinvesteringsramarna.

Årligen återkommande investeringar ska avslutas i samband med nämndernas årsredovisningar och kan ombudgeteras endast om det föreligger särskilda skäl. Nämnden måste då besluta om att begära ombudgering och lämna en motivering.

5.2 Beslut om investeringsbudget

Beslut om investeringsbudget följer kommunens övergripande planerings- och uppföljningsprocess. Detta innebär att kommunfullmäktige beslutar om den övergripande investeringsbudgeten i augusti. Beslutet föregås av beslut i kommunstyrelsen i juni och yttrande i nämnderna och kommunstyrelsen i april.

Kommunfullmäktiges årliga beslut om investeringsbudget innehåller följande:

- Investeringsramar för varje område och kategori. Kommunfullmäktige beslutar inte om investeringar på projektnivå.
- Tillsammans med investeringsramarna fastställer kommunfullmäktige en önskad leveransplan för varje kategori.
- Finansiering av investeringarna

Utifrån kommunfullmäktiges beslut har kommunstyrelsen och vatten- och avfallsnämnden följande mandat*:

- Fatta projektbeslut inom beslutade ramar och i enlighet med beslutade leveransplaner.
- Projektbeslut fattas efter genomförd förstudie och innebär ett igångsättningsbeslut.
- Projektbeslutet ska innehålla en beskrivning och motivering av projektet samt ekonomiska konsekvenser såsom kapitalkostnader och driftkostnads-kalkyler.
- Projektbeslutet är en totalbudget och är inte årsbundet. En plan för utgifter per år ska dock följa med projektbeslutet.
- I samband med slutredovisning besluta om att investeringen ska avslutas och projektet stängas för bokföring.
- Fatta tilläggsbeslut och ombudgeringsbeslut vid förändrade förutsättningar – se avsnitt 5.3 Uppföljning av investeringsbudget.

**Vatten- och avfallsnämnden ansvarar för projektbeslut inom vatten och avfalls-verksamheten, kommunstyrelsen ansvarar för exploateringsbudget, lokalinvestering, tillväxtinvestering samt reinvestering- projektbeslut.*

Utifrån kommunfullmäktiges beslut har övriga nämnder följande mandat:

- Fördela och omfördela de årliga reinvesteringsramarna till olika årliga investeringsprojekt.

5.3 Uppföljning av investeringsbudget

Löpande uppföljning

Till tertialrapport, delårsrapport samt årsredovisning sker en uppföljning av aktuella investeringsprojekt till nämnderna, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Uppföljningen samordnas och analyseras av gemensam ledningsförvaltning och ansvariga chefer bidrar med analys och prognos. Analys görs på budget, utfall och prognos både för innevarande år, men även totalprognoser per år över hela investeringsperioden.

Tilläggsbeslut

Om prognosen för ett investeringsprojekt överstiger totalbudget ska en ansökan och tilläggsbudget göras hos den instans som beslutat om investeringsprojektet. Ansökan om tilläggsbudget kan göras i samband med tertialrapport, delårsrapport, årsredovisning samt i samband med Mål och Resursplan. För projekt där prognosen beräknas avvika från budget med max + 5 % alternativt max 5 miljoner kronor behöver inte tilläggsbudget begäras utan avvikelsen ska rapporteras vid slutredovisning.

Ombudgetering

Om förutsättningarna för ett investeringsprojekt förändras så att beslutade medel inte förbrukas eller projektet i sin helhet blir inställt ska beslut om att avsluta projektet eller omdefiniera projektet fattas av den instans som fattat beslut om projektet.

Slutredovisning

Samtliga investeringsprojekt som inte innebär årliga investeringsramar ska slutredovisas till kommunstyrelsen eller vatten- och avfallsnämnden. Årliga reinvesteringsprojekt ska slutredovisas till nämnd i samband med årsredovisningen.

Slutredovisning ska ske senast sex månader efter ianspråktagande för fastighetsinvesteringar. För övriga investeringar gäller tre månader.

Exploateringsprojekt slutredovisas när samtliga exploateringsutgifter och inkomster är kända. Av slutredovisningen ska framgå kvarvarande anläggningsutgifter för färdigställande av projektet.

Investeringsprojekt överstigande 1 000 prisbasbelopp ska slutredovisas till kommunfullmäktige.